

Tijd van onschuld: een waargebeurde familiegeschiedenis

Agnes Klitsie en Jeroen Hoogenboom

Amsterdam: Forum, 2008.

Voor de tweede keer binnen een half jaar verschijnt er een ervaringsverhaal van een afstandsmoeder. Na 'Een gemiste kans' van Renée de Bode heeft nu Agnes Klitsie, met hulp van free-lance journalist Jeroen Hoogenboom, in 'Tijd van onschuld: een waargebeurde familiegeschiedenis' haar

verhaal opgetekend. Stond in het verhaal van Renée de Bode het traumatische centraal, Agnes Klitsie kiest voor een heel andere aanpak. Zij zet wat haar is overkomen heel nadrukkelijk in de toenmalige – tweede helft jaren zestig – maatschappelijke context. Zo nadrukkelijk zelfs, dat in het eerste deel van het boek de sociologie van gezin en maatschappij nadrukkelijker aan de orde komen dan het persoonlijke verhaal. Door de literaire aanpak in het eerste deel lijkt het dan nog vooral te draaien over een persoonage in een verhaal over een groot katholiek gezin, waar in ieder geval drie van de vijf dochters veel doen wat God en hun ouders liever niet zien.

Het tijdbeeld dat geschetst wordt is heel herkenbaar, maar in een poging om literaire non-fictie à la Geert Mak, Judith Koelemeijer of Annejet van der Zijl te schrijven, raakt de ernst van de situatie enigszins buiten beeld. Tegen de tijd dat Agnes in het boek zwanger raakt, is de lezer zo gewend aan het onconventionele gedrag van de zusjes Klitsie en hun verzet tegen de heersende waarden en normen, dat je bijna zou vergeten dat het een schande was om seks voor het huwelijk te hebben of ongetrouw zwanger te raken. Het zijn de reacties van haar ouders – haar moeder wil het kind wel als nakomertje opvoeden, haar vader is heel wat minder tolerant: 'laat maar adopteren', en daarmee is de kous af want vaders wil is wet – die het verhaal weer terugbrengen binnen de kaders van wat eind jaren zestig betamelijk was.

Na het nogal flamboyante en verraderlijk laconieke eerste deel, volgt een veel kaler tweede deel – dat begint in

1997. Daar staat de zoektocht van Agnes Klitsie naar haar dochter centraal. Het kale slaat vooral op de stijl en de toon, wat wordt verteld is daardoor uiteindelijk indringender en dichter op de huid dan de 'geschiedenis'.

Omdat moeder en dochter op praktisch hetzelfde moment besluiten te gaan zoeken, kunnen wachten en twifelen worden overgeslagen. En omdat moeder en dochter de protocollen van de Fiom wat overdreven vinden, wandelen ze al tijdens de eerste ontmoeting samen op het Scheveningse strand. Een keer dreigt er een verwijdering – als Agnes haar dochter bekent dat ze nooit blij met haar geweest is tijdens haar zwangerschap wil haar dochter Lotte haar nooit meer zien – maar uiteindelijk leidt het vinden tot een verdieping van de zoektocht naar wie ze zelf zijn. In vergelijking met 'Een gemiste kans' waarin Renée de Bode worstelt met de rol van slachtoffer, is 'Tijd van onschuld' een veel minder zwaar boek. Maar ook in relatieve lichtheid kan tragiek doorklinken. Het verhaal van Agnes Klitsie is in zijn soort geen uitzonderlijk verhaal, ook al probeert zij er zelf net iets te vaak iets magisch aan te geven door toeval te benadrukken en later bekend geworden Nederlanders te laten figureren. Het is het verhaal van veel afstandsmoeders, maar dat weet de buitenwereld niet, zolang afstandsmoeders hun verhalen niet durven te vertellen. De waarde van 'Tijd van onschuld' schuilt dan ook in het bestaan van het boek, niet zozeer in het streven het zo mooi mogelijk op te schrijven. ◀

Liliane Waanders